

รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

รหัสวิชา ส21103

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง อำนาจอธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

ครูผู้สอน

ครูอลงกรณ์

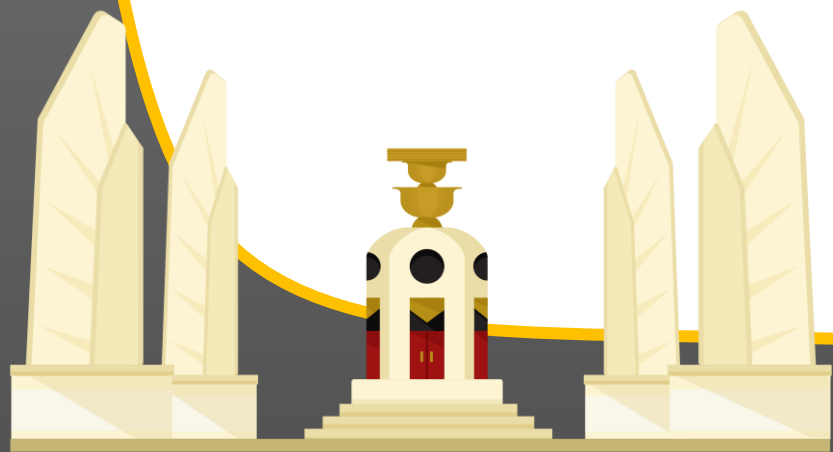
เดชะ

ครูสุธิมา

โรจนวิศิษฐ์

อำนาจอธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

จุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรม

ด้านความรู้

อธิบายการใช้อำนาจอธิปไตยทางด้านนิติบัญญัติ

บริหาร และตุลาการได้

จุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรม

ด้านทักษะกระบวนการ

วิเคราะห์การถ่วงดุลอำนาจจากฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร
และฝ่ายตุลาการได้

จุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรม

ด้านคุณลักษณะ

✓ คุณลักษณะเฉพาะ

เห็นความสำคัญของอำนาจอธิปไตยอันเป็นอำนาจอสูงสุด

ในการปกครองประเทศ

จุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรม

ด้านคุณลักษณะ

✓ คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. มุ่งมั่นในการทำงาน
3. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
4. มีจิตสาธารณะ

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการคิด
2. ความสามารถในการสื่อสาร
3. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

ขั้นตอนกิจกรรม

1. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม 3 - 5 คน
2. ให้นักเรียนร่วมกันศึกษาใบความรู้ที่ครูแจกให้หรือแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ
3. ให้นักเรียนออกแบบผังความคิดให้สวยงาม ใส่กระดาษที่ครูแจกให้
ตั้งประเด็นต่อไปนี้
  - สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ
  - ยกตัวอย่าง 1 มาตราในรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต
ของคนไทย
4. เมื่อนักเรียนทำเสร็จ ครูสุ่มนักเรียนออกมานำเสนอผลงานพร้อมกับ
ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

“เธอ ๆ ครูเอสบอกเราว่ารัฐธรรมนูญไม่เกี่ยวข้อง
กับชีวิตเราหรอก ไม่ต้องสนใจมากก็ได้”

จากข้อความนี้ นักเรียนเห็นด้วยกับสิ่งที่ครูเอสบอกหรือไม่

ก. เห็นด้วย เพราะ.....

ข. ไม่เห็นด้วย เพราะ....

หมวด ๔
หน้าที่ของปวงชนชาวไทย

มาตรา ๕๐ บุคคลมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- (๒) ป้องกันประเทศ พิทักษ์รักษาเกียรติภูมิ ผลประโยชน์ของชาติ และสาธารณสมบัติของแผ่นดิน รวมทั้งให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (๓) ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด
- (๔) เข้ารับการศึกษอบรมในการศึกษาภาคบังคับ
- (๕) รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ
- (๖) เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม
- (๗) ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ เป็นสำคัญ
- (๘) ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม
- (๙) เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ
- (๑๐) ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ถือได้ว่าเป็นกฎหมายสูงสุด
ในการปกครองประเทศ ที่ยึดตามระบอบประชาธิปไตยอันมี
พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งจะกล่าวถึงเรื่องสำคัญที่ใช้
ในการบริหารประเทศ ทั้งบทบาทของรัฐบาล
หน้าที่ของรัฐสภา, สิทธิเสรีภาพของประชาชน
การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นต้น

ยังจำได้ไหม

อ่านว่า รัต-ตะ-ท่า-มะ-นูน, รัต-ท่า-มะ-นูน

“ รัฐธรรมนูญ ”

.....

ถือเป็นแม่บทของกฎหมายทั้งหลายทั้งปวง
ในประเทศ ถ้ากฎหมายใดที่ขัดกับ.....**รัฐธรรมนูญ**.....
ให้ถือว่ากฎหมายนั้นเป็นโมฆะใช้บังคับไม่ได้

ถ้ามีคนมาถามนักเรียนว่า

“หนูจำ ถ้าป่าอยากทราบว่าประเทศไทย
ปกครองด้วยระบอบอะไร ป่าต้องไปดูจากที่ไหน
ที่น่าเชื่อถือที่สุด”

นักเรียนจะแนะนำเขาว่าอย่างไร

หมวด ๑
บททั่วไป

มาตรา ๑ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกไม่ได้ 1

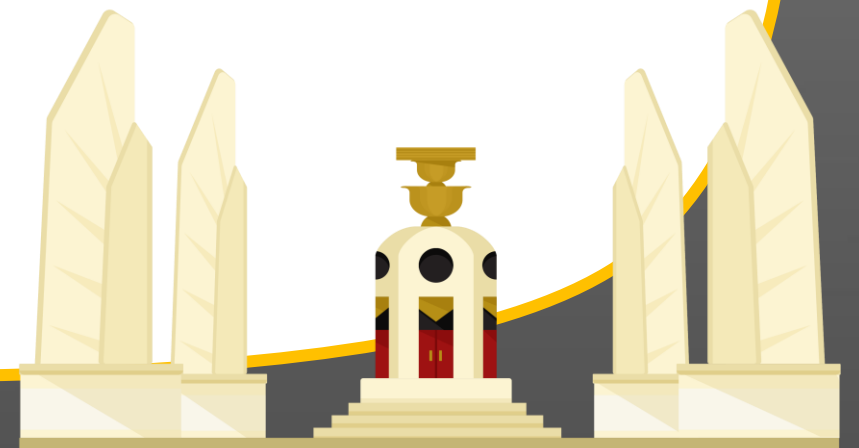
มาตรา ๒ ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข 2

มาตรา ๓ อำนาจ อธิปไตย เป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุข
ทรงใช้อำนาจนั้นทาง รัฐสภา คณะรัฐมนตรี และ ศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

ประเทศไทยปกครองด้วยระบอบ

“ ประชาธิปไตย ”

.....

“ ประชาธิปไตย ”

หมายถึงอะไร

ศาสตราจารย์ ปรีดี พนมยงค์
หรืออัครมนตรี หลวงประดิษฐมนูธรรม

ประชา

หมื่นคน, ปวงชน, ประชา

อธิปไตย

ความเป็นใหญ่

“ ประชาธิปไตย ”

ความเป็นใหญ่ของปวงชน

นายอุทัย หิรัญโต

จากหนังสือสารานุกรมศัพท์ทางรัฐศาสตร์

ประชาธิปไตย (ประชา+อธิปไตย) แปลมาจากคำ
ในภาษาอังกฤษว่า Democracy คำนี้มา
จากคำว่า Demokration ซึ่งมาจากคำว่า Demos
(ประชาชน) และ Cratos (การปกครอง) ในภาษา
กรีก แปลว่า การปกครองของประชาชน ดังที่อดีต
ประธานาธิบดี ลินคอล์นของสหรัฐอเมริกาเคยกล่าว
ไว้เป็นเสมือนคำคมว่า “**รัฐบาลประชาธิปไตย คือ รัฐบาล
ของประชาชน เพื่อประชาชน และโดยประชาชน**”
ซึ่งหมายถึง ระบบการปกครองตามอุดมคติ ระบบหนึ่ง
ที่รัฐบาลในระบบประชาธิปไตยจะให้โอกาสอันเท่าเทียมกัน
ในการดำรงชีวิต การแสวงหาความสุข

“อำนาจอธิปไตย”

หมายถึงอะไร

นักวิชาการ อุ่นตรงจิตร กล่าวว่า **อำนาจอธิปไตย** คือ **อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ** ซึ่งเป็นอำนาจที่จะบังคับประชาชนภายในรัฐปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติ และยังใช้ในการอ้างสิทธิเพื่อป้องกันไม่ให้อำนาจกลุ่มอื่น ๆ เข้ามามีอำนาจเหนือพื้นที่ที่รัฐนั้นอ้างอำนาจอธิปไตยอยู่

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๑ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกไม่ได้

มาตรา ๒ ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข

มาตรา ๓ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุข
ทรงใช้อำนาจนั้นทาง รัฐสภา คณะรัฐมนตรี และ ศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

เมื่อนักเรียน ม.1/1 มีเงินเก็บของห้องจำนวน 2,000 บาท

ค.ช.เอ : ให้หัวหน้าห้องเก็บเงินห้องไว้คนเดียวก็ได้

ค.ญ.บี : เรานำไปฝากธนาคารโรงเรียนดีไหม มีหัวหน้าห้อง
กับรองหัวหน้าห้องอีก 2 คน เป็นคนที่สามารถถอนเงินออกมาได้

จากสถานการณ์นี้ นักเรียนจะเลือกเชื่อใคร

ก. เชื่อ ค.ช.เอ เพราะ.....

ข. เชื่อ ค.ญ.บี เพราะ....

จากสถานการณ์เรื่อง เงินเก็บ ม.1/1

“นักเรียนคิดว่าเกี่ยวข้องกับความสำคัญของอำนาจ
อธิปไตยอย่างไร”

เพื่อให้อำนาจแต่ละฝ่าย

“ถ่วงดุลและตรวจสอบซึ่งกันและกันทั้งสามฝ่าย”

และเป็นการประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน

ให้ปลอดจากการใช้อำนาจโดยมิชอบขององค์กรภาครัฐ

นักปรัชญาการเมืองชาวฝรั่งเศส

ผู้ให้กำเนิดแนวคิดในการแบ่งแยกอำนาจปกครอง

สูงสุดหรืออำนาจอธิปไตยออกเป็น 3 ฝ่าย

โดยพิจารณาในแง่ขององค์กรใช้อำนาจออกเป็น

อำนาจนิติบัญญัติ

อำนาจบริหาร

อำนาจตุลาการ

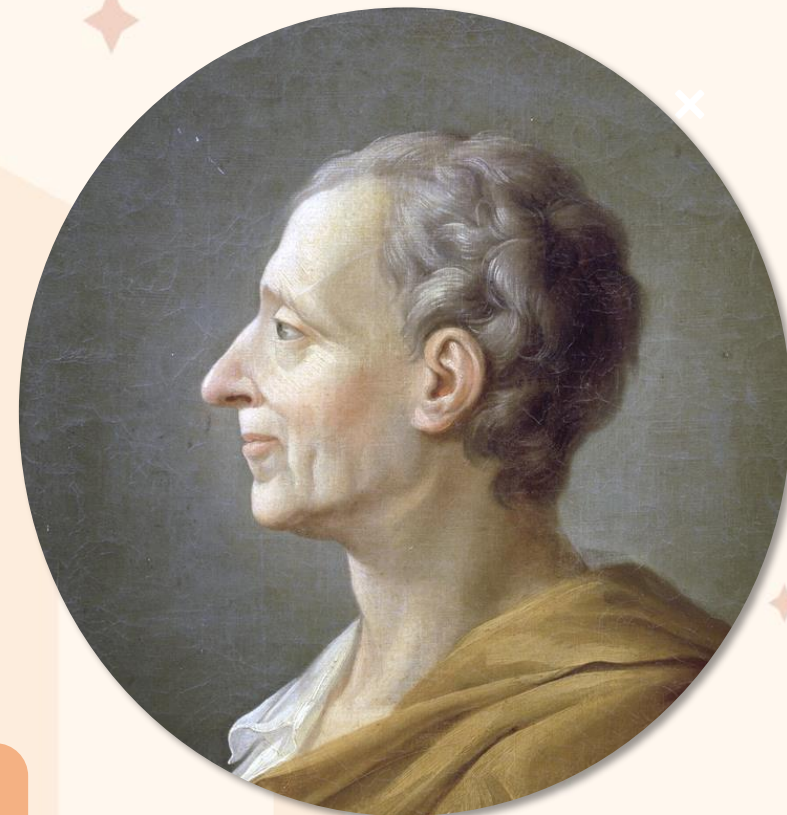
รัฐสภา

คณะรัฐมนตรี

ศาล

มงแต็สกีเยอ

Montesquieu

รัฐธรรมนูญ

พระมหากษัตริย์

พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุข ทรงใช้อำนาจนั้น

มาตรา ๓

อำนาจอธิปไตย

อำนาจอธิปไตย เป็นของ ปวงชนชาวไทย

ทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และ ศาล

อำนาจนิติบัญญัติ

รัฐสภา

มาตรา ๖๘-๑๖๒

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

มาตรา ๙๓

สมาชิกวุฒิสภา

มาตรา ๑๑๑

อำนาจบริหาร

คณะรัฐมนตรี

มาตรา ๑๗๑-๑๙๖

นายกรัฐมนตรี

มาตรา ๑๗๑-๑๗๒

รัฐมนตรี

มาตรา ๑๗๑

อำนาจตุลาการ

ศาลยุติธรรม

มาตรา ๒๑๒-๒๒๒

ศาลอื่น ๆ

ศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๔ - ๒๑๗

ศาลปกครอง มาตรา ๒๒๓ - ๒๒๗

ศาลทหาร มาตรา ๒๒๘

สื่อวีดิทัศน์ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ขอขอบคุณสื่อวีดิทัศน์

เรื่อง ประชาธิปไตยวันละคำเสนอคำว่า "การถ่วงดุลอำนาจ"

: Think ต่างการเมือง

เผยแพร่โดย BRIGHT TV

เผยแพร่วันที่ 29 ธันวาคม 2558

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=5ZAlIQL7KYk>

1. การถ่วงดุลอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติ

- **ฝ่ายบริหาร** : จะมีอำนาจก็ต่อเมื่อได้รับอำนาจตามกฎหมายที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภาเป็นผู้ให้ความเห็นชอบ ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี สามารถตั้งกระทู้ถาม และอภิปรายไม่ไว้วางใจ เป็นการถ่วงดุลอำนาจบริหาร

- **ฝ่ายตุลาการ** : ต้องวินิจฉัยคดีตามกฎหมายที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติ เท่านั้น และการที่ฝ่ายนิติบัญญัติทำหน้าที่อนุมัติงบประมาณและสามารถถอดถอนตุลาการระดับสูงออกจากตำแหน่ง หรือในบางประเทศการแต่งตั้งตุลาการระดับสูง ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา เป็นการถ่วงดุลอำนาจตุลาการ

2. การถ่วงดุลอำนาจของฝ่ายบริหาร

- นายกรัฐมนตรีมีอำนาจยุบสภาได้ ซึ่งทำให้ฝ่ายนิติบัญญัติสิ้นสุดวาระก่อนกำหนด แต่ฝ่ายบริหารก็ต้องสิ้นสุดลงไปด้วยพร้อมกัน เป็นการถ่วงดุลอำนาจนิติบัญญัติ
- การที่ฝ่ายบริหารสามารถขอพระราชทานอภัยโทษแก่ผู้กระทำความผิด หรือในประเทศสหรัฐอเมริกา ประธานาธิบดีเป็นผู้เสนอแต่งตั้งผู้พิพากษา โดยความยินยอมของสภา เป็นการถ่วงดุลอำนาจตุลาการ

3. การถ่วงดุลอำนาจของฝ่ายตุลาการ

- **ฝ่ายตุลาการ** : มีอำนาจในการตีความว่ากฎหมายที่ออกโดยสภานั้นบังคับใช้
อย่างถูกต้องหรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการตรวจสอบความชอบด้วย
รัฐธรรมนูญของกฎหมายที่ออกโดยสภา และกรณีที่ฝ่ายตุลาการมีอำนาจในการ
พิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พิจารณาการขาดคุณสมบัติหรือ
มีลักษณะต้องห้าม เป็นการถ่วงดุลอำนาจนิติบัญญัติ
- **ศาล** : ทำหน้าที่ควบคุมตรวจสอบการดำเนินงานหรือการบังคับใช้กฎหมาย
ว่าถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ รวมถึงการพิจารณาถอดถอนผู้ดำรง
ตำแหน่งทางการเมือง พิจารณาการขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม และการ
พิจารณาข้อพิพาททางปกครอง เป็นการถ่วงดุลอำนาจบริหาร

แยกให้หน่อย...ฉันอยู่ฝ่ายใด

ขั้นตอนกิจกรรม

1. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม 4 - 5 คน
2. ครูแจกใบความรู้ เรื่อง อำนาจอธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ
3. ครูแจกบัตรคำให้กลุ่มละ 1 ชุด (มี 14 ใบ) โดยให้รวมอภิปรายว่าบัตรคำที่ได้ 14 ใบนั้น “**คำไหนอยู่ในอำนาจอธิปไตยฝ่ายใด**” โดยนำบัตรคำวางบนโต๊ะแล้วแยกเป็น 3 ฝ่าย
4. ครูแจกใบกิจกรรม เรื่อง อำนาจอธิปไตย ให้กลุ่มละ 1 ใบและตอบคำถามในใบกิจกรรมให้ครบถ้วน ถูกต้อง โดยศึกษาจากใบความรู้ เรื่องอำนาจอธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ
5. ครูสุ่มนักเรียนออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

ใบกิจกรรม เรื่อง อำนาจอธิปไตย

วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนสรุปความรู้ตามหัวข้อที่กำหนดให้

อำนาจนิติบัญญัติ

อำนาจบริหาร

อำนาจตุลาการ

การถ่วงดุลอำนาจอธิปไตย

ใบกิจกรรม

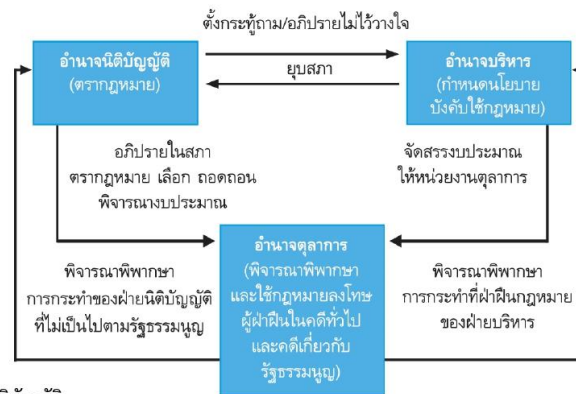

อำนาจอธิปไตย เป็นอำนาจสูงสุดในการบริหารประเทศ เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ การแบ่งอำนาจอธิปไตย ได้แก่

- อำนาจนิติบัญญัติ** เป็นอำนาจที่รัฐธรรมนูญมอบให้รัฐสภา ประกอบด้วย ๒ สภา ได้แก่
  - สภาผู้แทนราษฎร
  - วุฒิสภา
 รัฐสภามีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญ ดังนี้
  - แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ
  - ตรากฎหมาย
  - ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน
  - ให้เห็นในกิจการที่สำคัญ
- อำนาจบริหาร** เป็นอำนาจที่รัฐธรรมนูญมอบให้คณะรัฐมนตรี
  - คณะรัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญ** ดังนี้
    - กำหนดนโยบายและบริหารราชการแผ่นดิน
    - ออกกฎหมายที่จำเป็น
    - อำนาจหน้าที่อื่น
- อำนาจตุลาการ** เป็นอำนาจที่รัฐธรรมนูญมอบให้ศาล ซึ่งศาลแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท ได้แก่
  - **ศาลรัฐธรรมนูญ** วินิจฉัยประเด็นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ
  - **ศาลยุติธรรม** พิจารณาพิพากษาคดีทั้งหมด
  - **ศาลปกครอง** พิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างราชการกับเอกชนหรือระหว่างราชการด้วยกันเอง
  - **ศาลทหาร** พิจารณาพิพากษาเฉพาะคดีอาญาของทหารและคดีที่มีลักษณะพิเศษทางอาญา

การถ่วงดุลอำนาจอธิปไตย คือ การที่รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศได้มอบอำนาจให้รัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล เป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตย มิให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจมากเกินไป

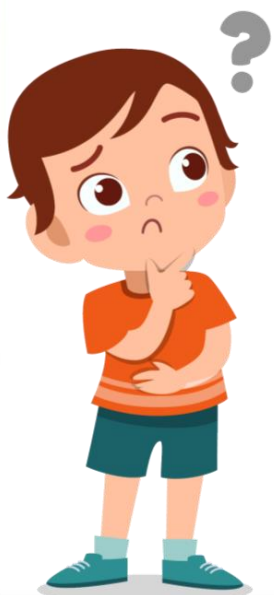
- อำนาจนิติบัญญัติ**
  - การถ่วงดุลอำนาจบริหาร โดยการตั้งกระตุ้ม และ อภิปรายไม่ไว้วางใจ
  - การถ่วงดุลอำนาจตุลาการโดยการเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่ง ถอดถอนบุคคล พิจารณางบประมาณ
- อำนาจบริหาร**
  - การถ่วงดุลอำนาจนิติบัญญัติ กรณีที่สภาผู้แทนราษฎรเกิดข้อขัดแย้งกับคณะรัฐมนตรี
  - การถ่วงดุลอำนาจตุลาการ ถ่วงดุลอำนาจตุลาการด้วยการจัดสรรงบประมาณ
- อำนาจตุลาการ**
  - การถ่วงดุลอำนาจนิติบัญญัติ โดยการพิจารณาวินิจฉัยในเรื่องต่าง ๆ
  - การถ่วงดุลอำนาจบริหาร โดยการพิจารณาวินิจฉัย และพิพากษาในกรณีต่าง ๆ

“ไม่จำเป็นต้องรู้หรอก อ๋านาจอธิปไตย
ไม่เห็นเกี่ยวกับชีวิตเราเลย”

จากคำพูดนี้ นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่

ก. เห็นด้วย เพราะ.....

ข. ไม่เห็นด้วย เพราะ....

อำนาจอธิปไตยนั้นเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศในระบอบ
ประชาธิปไตย “**เจ้าของอำนาจ**” อธิปไตยก็คือ “**ประชาชน**” แต่ไม่สามารถที่จะ
เข้าไปใช้อำนาจนั้นได้ด้วยตนเอง จึงต้องมีการเลือก “**ผู้นำหรือตัวแทน**” ที่เรียกว่า
“**นักการเมือง**” เข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยนั้นแทน ในการบริหารประเทศชาติและ
เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในการอยู่ร่วมกันในสังคม เพราะฉะนั้น
ในเมื่อนักการเมืองเป็นผู้ที่ใช้อำนาจอธิปไตยดังกล่าว ซึ่งอำนาจอธิปไตยนี้
ก็สามารถที่จะให้ทั้งผลดีและผลเสีย พอ ๆ กัน ถ้าหากว่าผู้ใช้นั้นขาดความเข้าใจ
ที่ถูกต้อง และขาดศีลธรรม จริยธรรม ความยุติธรรมในการใช้อำนาจอธิปไตย
ก็จะสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชน แต่เมื่อใดที่ผู้ใช้อำนาจ ตั้งอยู่ในศีลธรรม
จริยธรรม และมีจิตใจที่บริสุทธิ์แล้วการใช้อำนาจนั้นก็จะนำความสุข
และความร่มเย็นมาสู่ประชาชนและประเทศชาติในที่สุด

บทเรียนครั้งต่อไป

เรื่อง ผู้แทนในอำนาจอธิปไตย

ดาวน์โหลดเอกสารได้ที่ www.dltv.ac.th

รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

